

Idrettsanlegg i fremtiden

Olav Torp, NTNU

Senter for idrettsanlegg og teknologi (SIAT)

Agenda

- ▶ Hva er fremtidens idrettsanlegg?
- ▶ Hva er et bærekraftig idrettsanlegg?
- ▶ Hvordan gjennomføres fremtidens idrettsanlegg?
- ▶ Hvordan kan vi øke kompetansen om bærekraftige idrettsanlegg?

1. Hva er fremtidens idrettsanlegg?

Hva er fremtidens idrettsanlegg?

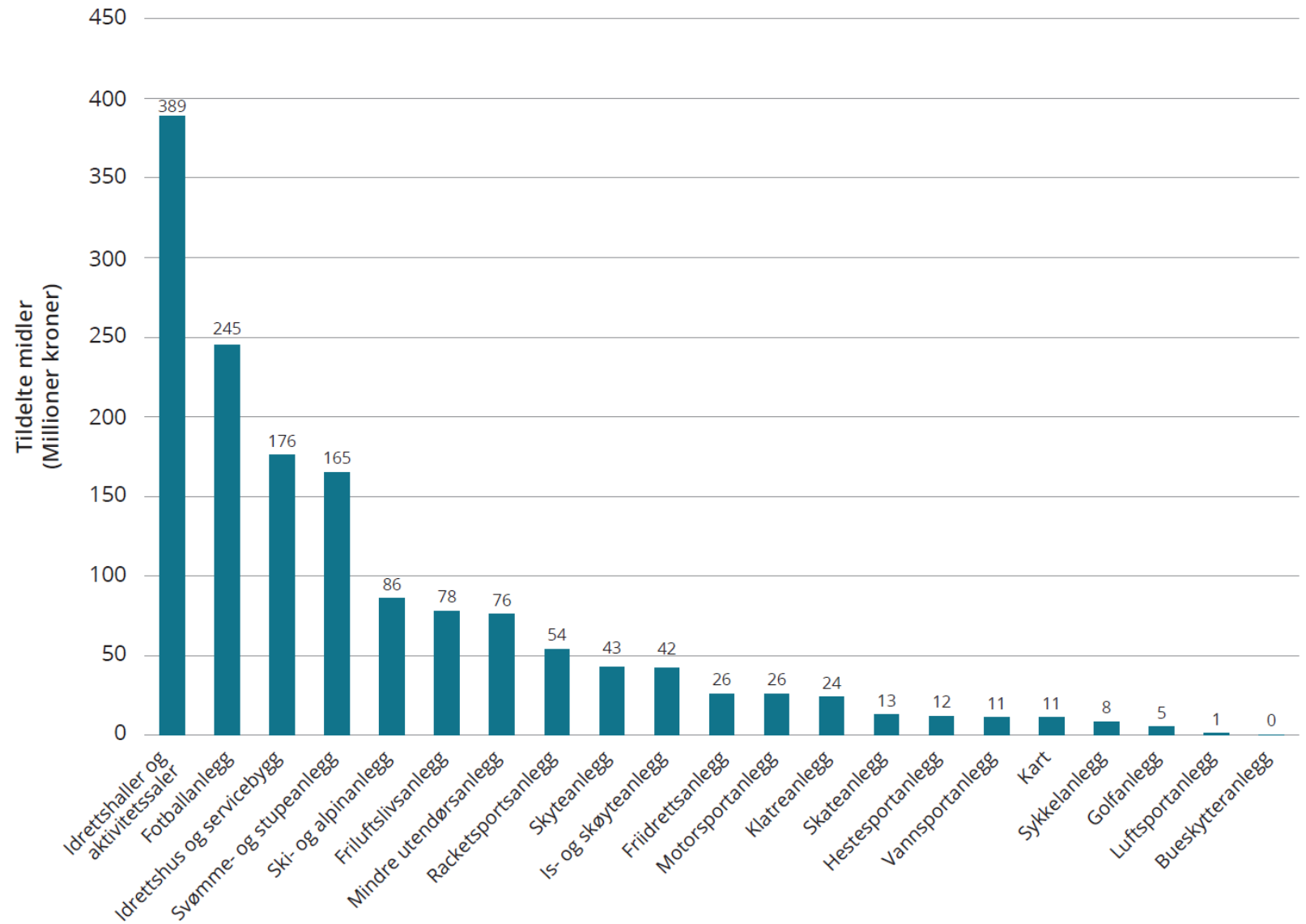
- Fotballanlegg
- Idrettshaller
- Svømmeanlegg
- Ishaller
- ...
- Men hva vet vi om hvordan behovene for idrettsanlegg endrer seg fremover?
  - Hvilke typer anlegg har vi behov for i fremtiden?

Tildelte midler pr. anleggskategori, 2020

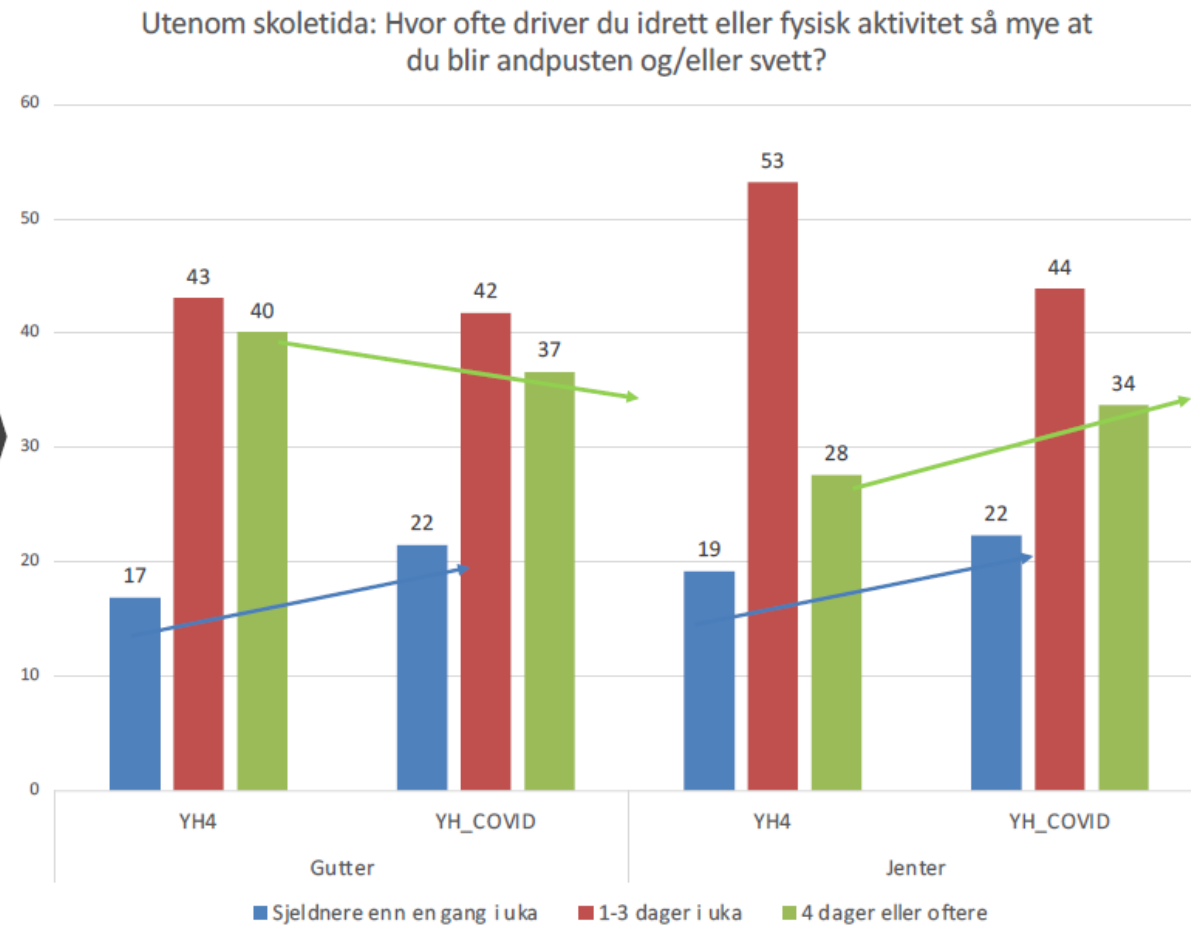
Tildeling 1,5 MRD NOK

Fra:
Spillemidler til idrettsanlegg En gjennomgang av søknader, tildelinger og anlegg, 2020

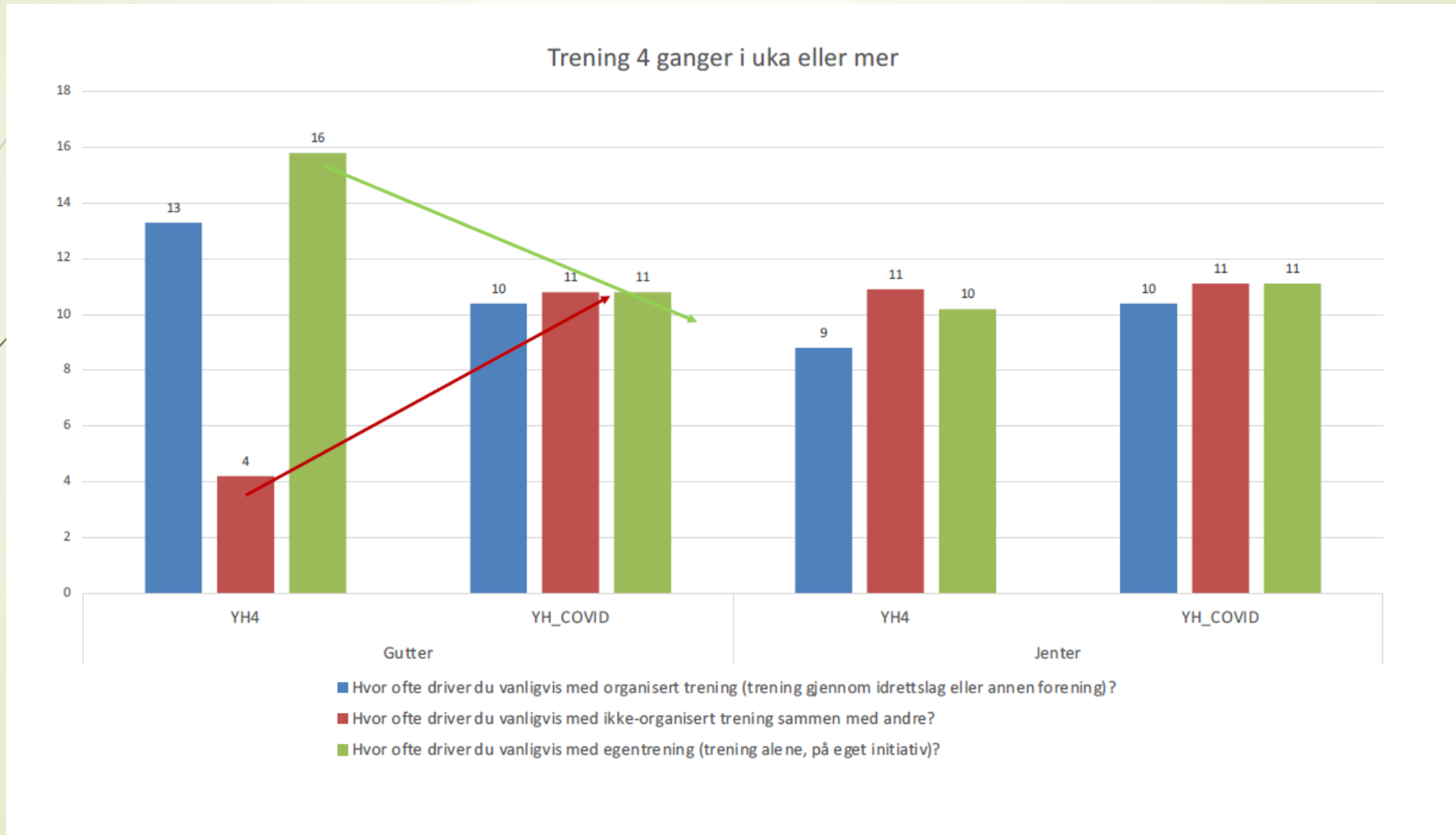
Hvordan vil behovet endre seg?

Har
pandemien
påvirket
aktiviteten
vår?

Bare elever vgs, 16-19 år, n=4755

Hvordan vil behovet endre seg (2)?

Noen anleggstyper

- Bade- og svømmeanlegg
- Idrettshaller
- Ishaller
- Turnhaller
- Tennis
- Kunstgressflater

Det er flaten som definerer bruken

Fire bud for idrettsanlegg:

- Konstruerbart
- Byggbart
- Drivbart
- **Brukbart**

Idrettshaller

- Alltid håndball senior som norm for areal
- Krav til golv
  - Tenk flerbruk og ulike aldersgrupper
  - Parasport: bør ha parkett, ikke PU-dekke
- Flerbrukshall ved skole, er det kultur- og samlingsrom eller idrettsrom?
- Etterspørsel etter nye tilbud er økende
  - økende variasjon i aktivitet
- Bruk av aktivitetsdeteksjon
- Brannteknisk krevende

Starte med BEHOV eller LØSNING?

- ▶ Veldig ofte er startpunktet en løsning, en ny idrettsflate, en ny kunstgressbane. Det er det som er behovet.... Eller?
- ▶ Men hva er egentlig behovet?
  - ▶ Hva er dagens situasjon?
  - ▶ Hva er framtidig behov?
  - ▶ Få beskrevet framtidig behov på en god måte FØR en går på LØSNING

Bærekraftsmål

Efterspørsel alltid større enn behovet?

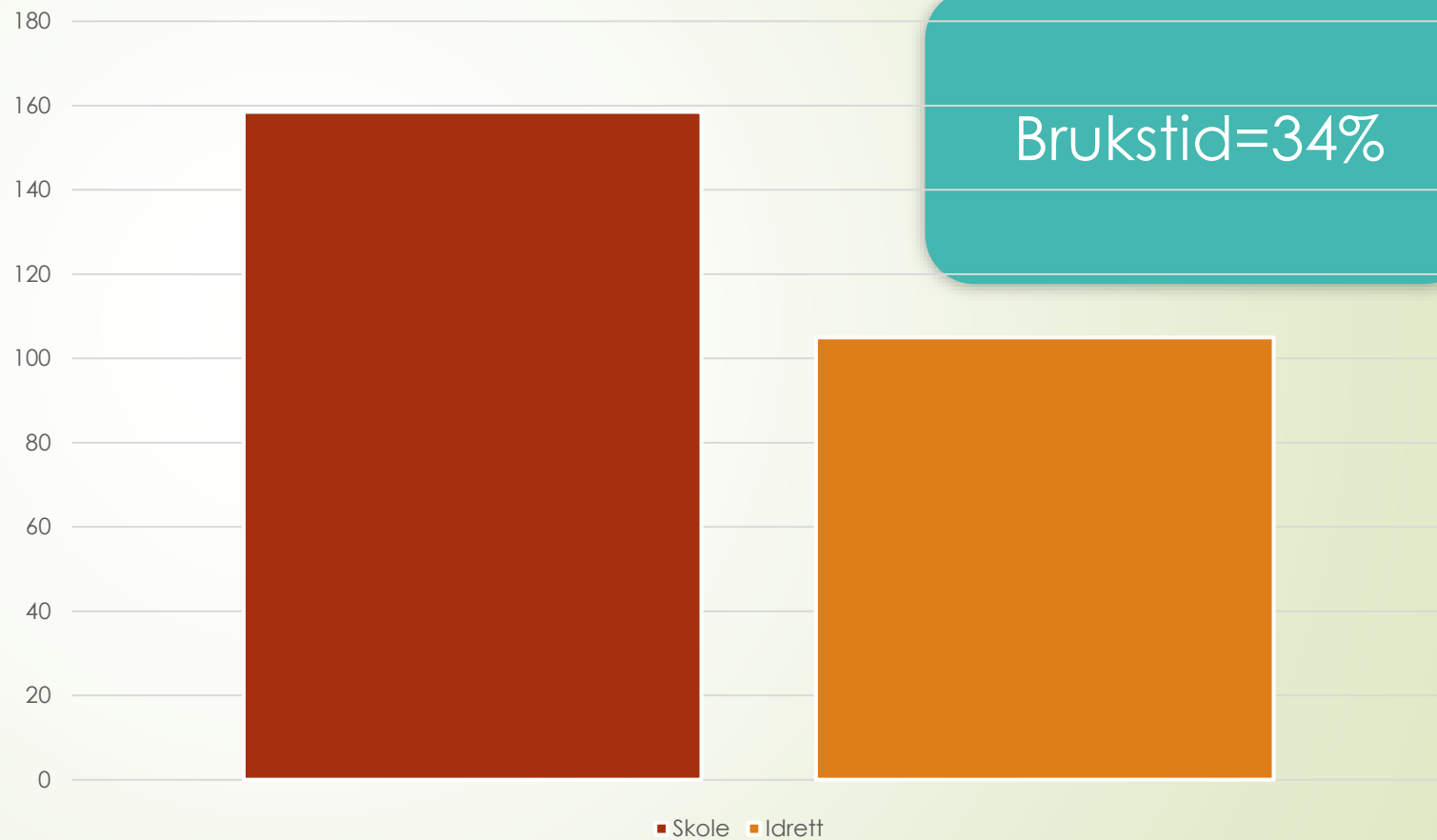
Booking vs behov

Faktisk bruk vs booking

Gjenbruk og renovering heller enn nybygg

Tenk flere idretter og aktiviteter

Fotballhall antall brukere uke 39

Rehabilitering ombruk Levetid

- ▶ Å rehabilitere og oppgradere eksisterende bygninger og anlegg er kanskje det viktigste bidrag til å redusere utslippene fra bygg og anlegg.
- ▶ Er det interessant å rehabilitere idrettsanlegg?
- ▶ Hvordan kan det bli interessant med ombruk og rehabilitering?

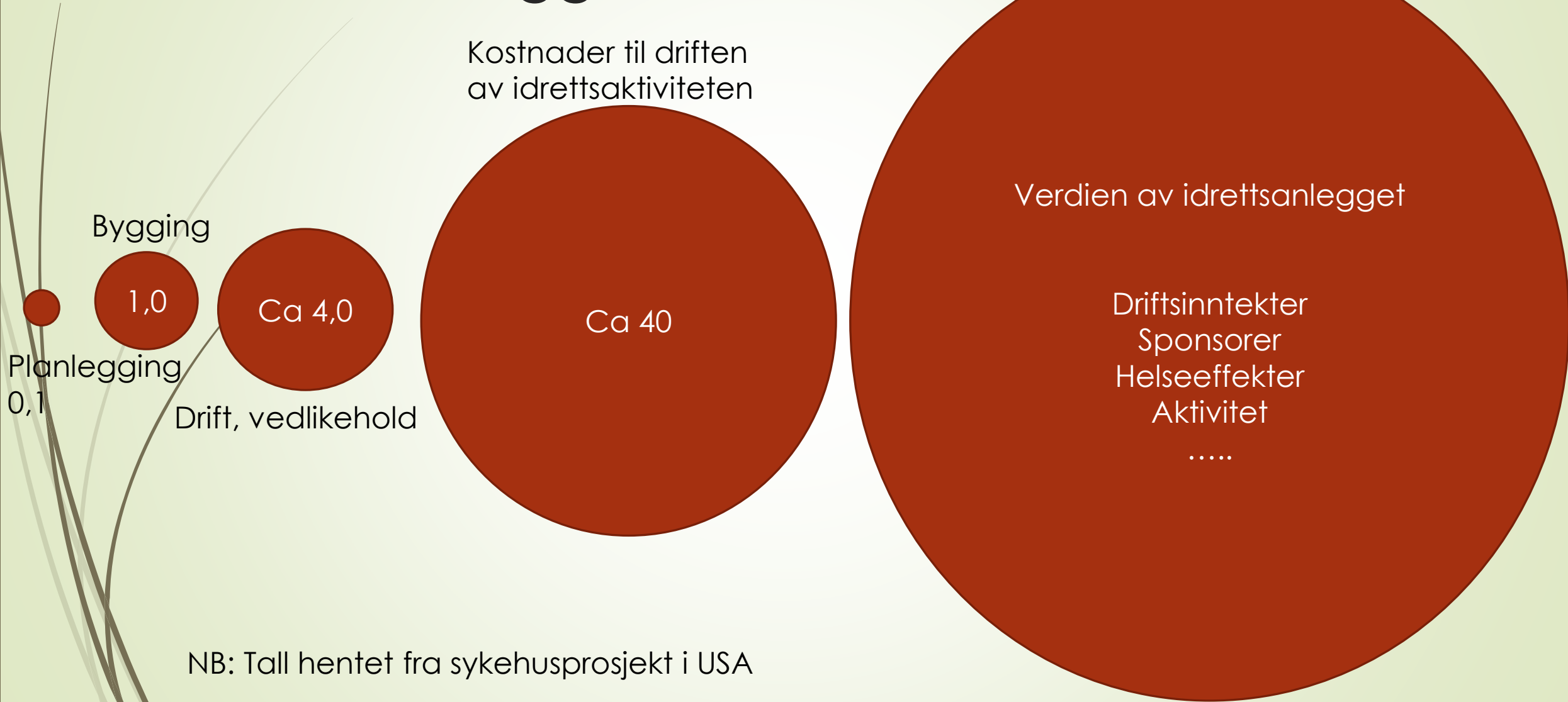
Hva er betydningen av Idrettsanleggenes i samfunnet

Hvordan får vi oversikt
over betydningen?

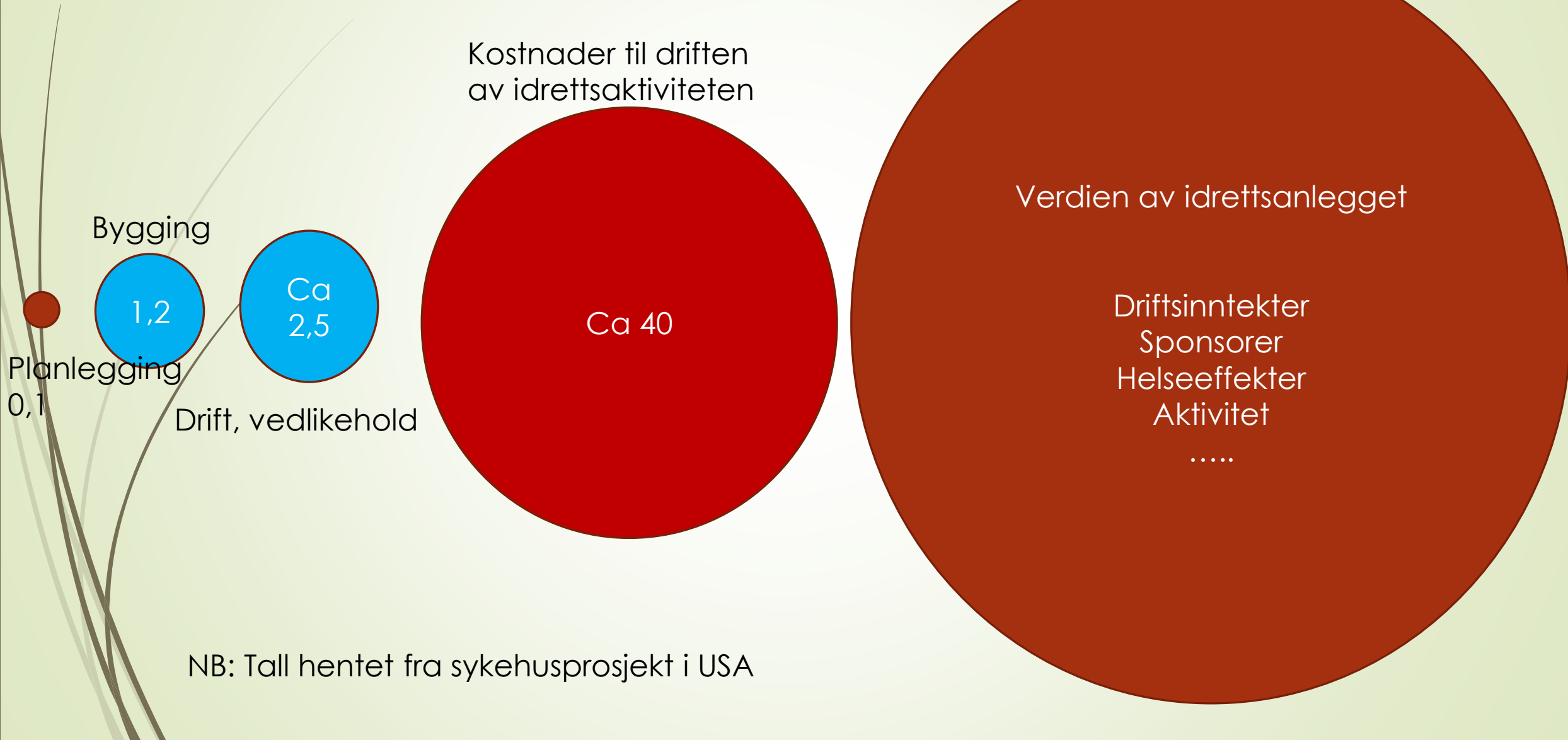

Hva er kostnaden og verdien av idrettsanlegget?

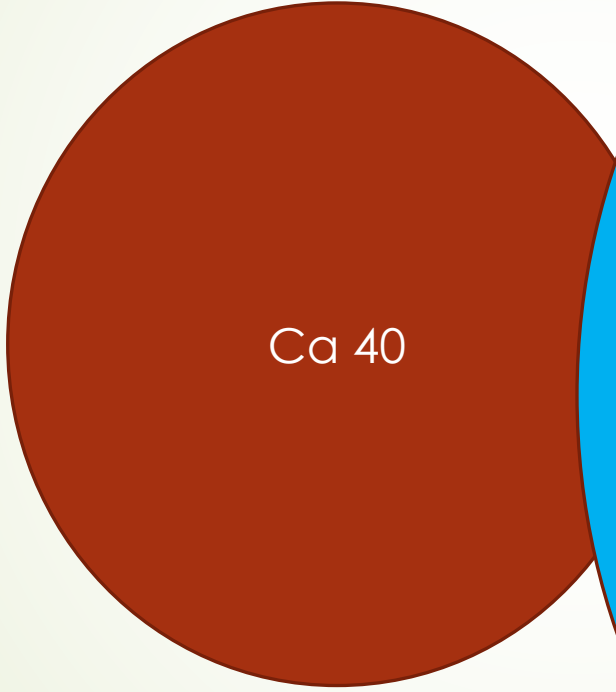
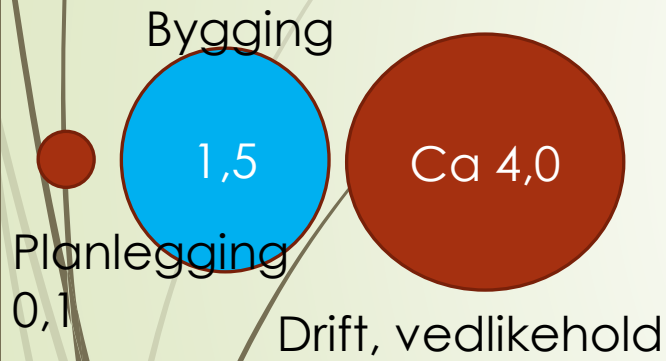
NB: Tall hentet fra sykehusprosjekt i USA

Hva om vi bruker litt mer penger i dag, men som kan spare driftskostnader?

Hva om vi bruker litt mer penger i dag som kan øke verdien betydelig? ?

Kostnader til driften av idrettsaktiviteten

NB: Tall hentet fra sykehusprosjekt i USA

Hva vi anbefaler

- Bruk tid og ressurser på behovs-analyse
  - Brukerinvolvering – ikke bare én gruppe
  - Sjekk ut temasiden [Bruk og behov](http://godeidrettsanlegg.no) på godeidrettsanlegg.no
- Hente inspirasjon og erfaringer
  - Studieturer
  - Konferanser
  - Nettverksgrupper
  - Nyttige linker:
    - godeidrettsanlegg.no
    - tverga.no
    - loa-fonden.dk/projekter/
    - IAKS.sport

Uppfylte behov

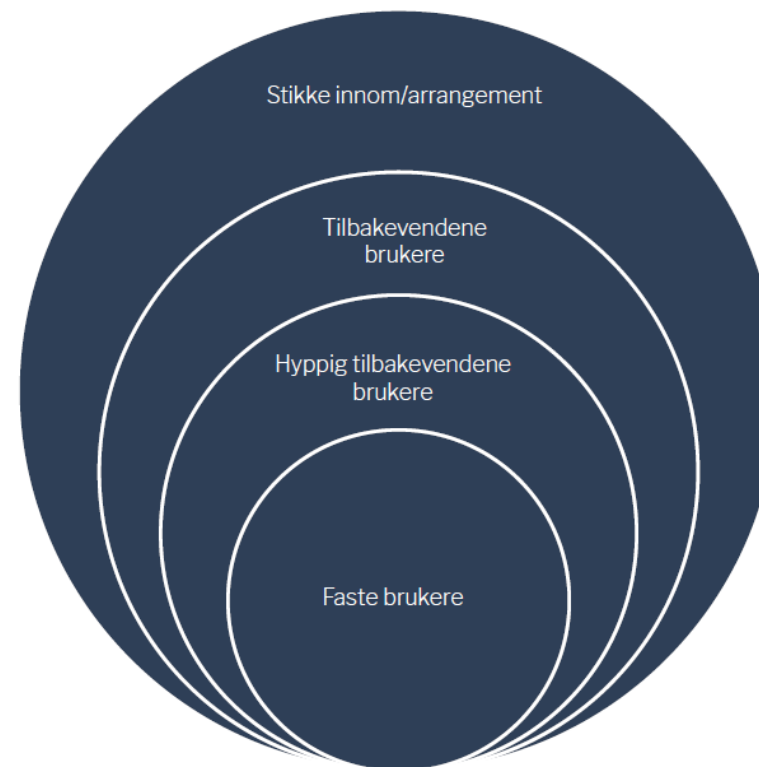

Diagram: «Trends & tendenser», Lokale og Anlægsfonden, 2018

gsfonden, 2018

Hva er et bærekraftig
idrettsanlegg?

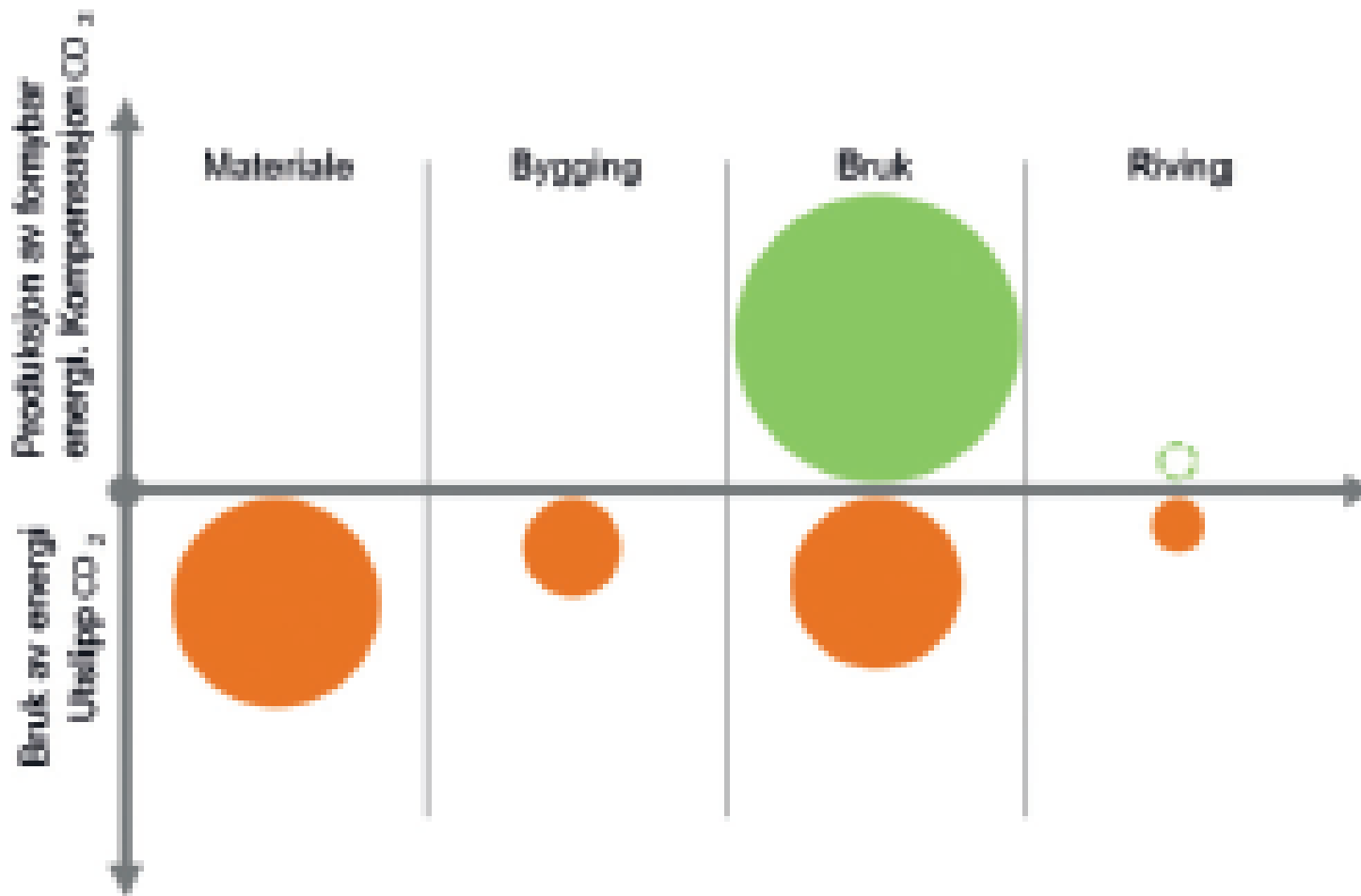
Hva er dette ?

Et laboratoriebygg for ZEB,
Samt et nullutslippsbygg.

[tahttps://zeblab.no/](https://zeblab.no/)

Energibalanse over levetiden, kan vi få til dette også i idrettsanlegg?

Bærekraftige idrettsanlegg

Hva er et bærekraftig idrettsanlegg?

Mellingsæter om grønn omstilling: – Nå skjer det

»Trondheim Grønn finansiering

– Dette er så store summer at det er vanskelig å begripe. Men nå tar grønn finansiering virkelig av, sier Trond Mellingsæter, Norgessjef i Danske Bank.

Han forteller at de ser en voldsom etterspørsel etter grønne

årene er det faktisk fordi det begynner å skje ting, sier han.

Hittil i år har norske banker sørget for nesten 60 milliarder kroner i grønn kapital. Til sammenlikning var totalbeløpet for hele fjoråret i underkant av 30 milliarder kroner.

Godtar lavere inntjening

Når banker og investorer godtar en lavere rente på lånene, sine

kan forvente.

– Det er strenge rapporteringskrav knyttet til disse lånene. Når det er såpass mye transparens i et prosjekt, har vi veldig god kontroll på hva som skjer med pengene vi låner ut. Dermed reduseres risikoen betydelig.

– I tillegg må vi begynne å regne inn klimarisikoen i alt vi gjør. I fremtiden vil alle sel-

inn
ing vil gå konkurs.

rges

Ishaller

Svært stor variasjon

- Byggekostnad
- Driftskostnad
- Inneklima, iskvalitet

Bugården ishall, Sandefjord

- Norges første i massivtre
- Bygget som passivhus
- Helautomatisert
- Årets idrettsbygg 2019

KLUBBHALL KONSEPT

*KLUBBHALLER ER EN ISHALL BEREGNET FOR Å
IMØTEKOMME DE BEHOV, KRAV OG FORVENTNINGER SOM ETT
IDRETTSLAG OG DETS INTERESSENER HAR TIL ET
KOMPLETT ANLEGG*

Engasjert – Raus – Ekke

Kunstgressanlegg

Ulike kvalitetskrav fra NFF godkjenning av anlegg for topp- og breddefotball

Kjønn	Nivå/Kvalitet:	FIFA Quality Pro	FIFA Quality	Nordisk Norm
Menn	Eliteserien	X		
Menn	OBOS-ligaen	X		
Menn	PostNord-ligaen	X		
Menn	NorskTipping-ligaen	X		
Menn	Fra 4. divisjon og nedover			X
Kvinner	Toppserien		X	
Kvinner	Fra 1. divisjon og nedover			X

Kan dette anlegget få spillemidler?

Hvorfor SBR

Granulat fra bildekk

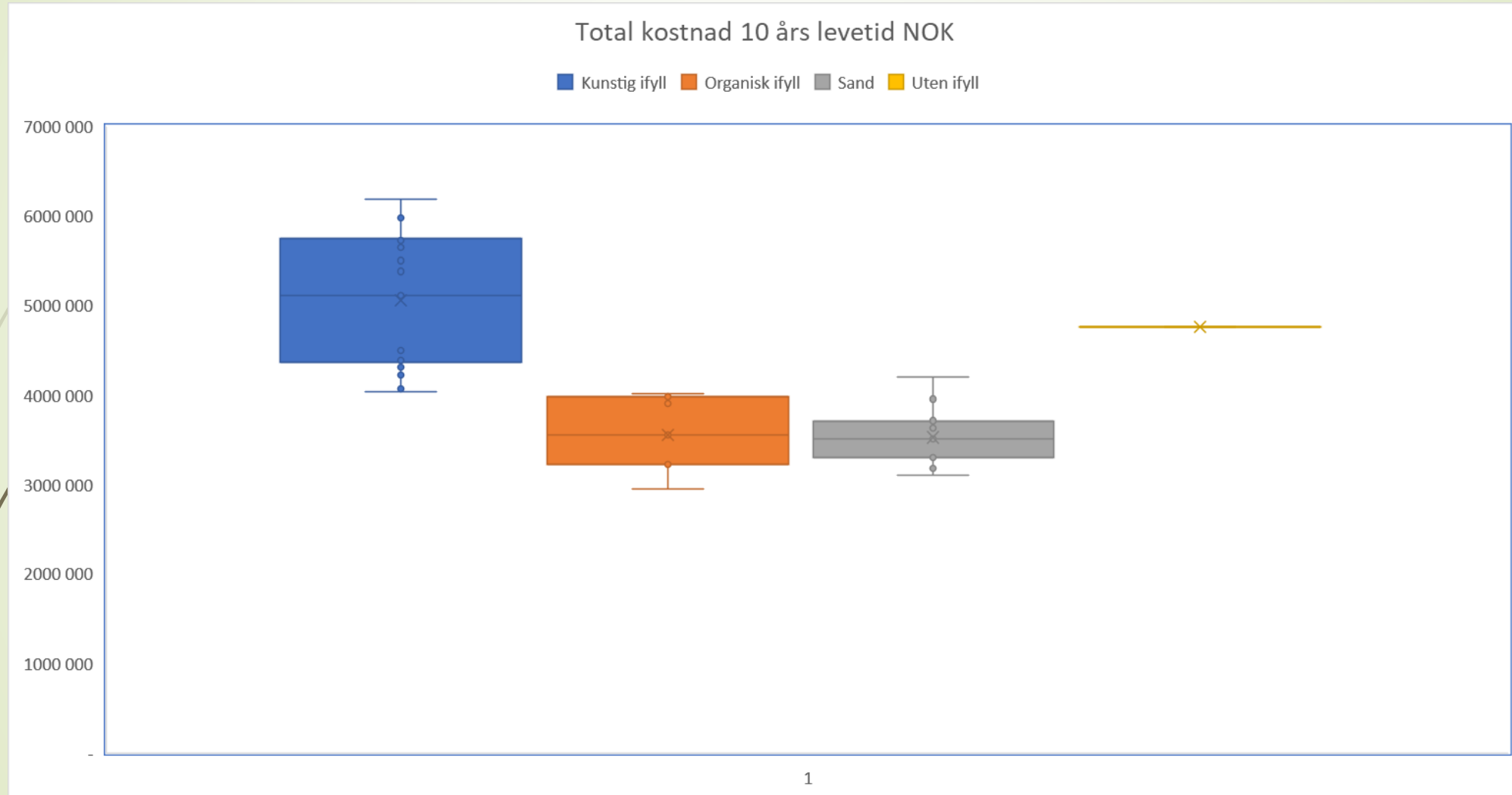
- Har de beste spillegenskapene
- Er langt billigere enn alternativene inkl holdbarhet
- Sikrer gjenbruk av kassert materiale.
- Ca 155 000 tonn kasserte bildekk i 2018 i Norge og Sverige

CRUMB RUBBER PLANT

Levetidskostnad

Bærekraftige kunstgressbaner?

- <https://www.godeidrettsanlegg.no/nyhet/miljovennlignere-kunstgress-hosteie-if>

Prosjekt fase 1 og 2

Rehabilitering
av gammel
kunstgressbane
Opprydding
rundt baner

Planere
området

Omgjøring fra
naturgress til
kunstgress

Nytt lysanlegg

Etablere
sykkelløype /
pumptrack

"End Of Life" - systemet

- Gammelt kunstgress separert hos Re-Match A/S
  - ca 80% gjenbruk fra gammelt kunstgress
- Fiber, backing, SBR granulat blir komponenter til ny helstøpt PAD
  - Sand gjenbrukes som innfyll sammen med olivenkjerner
- Første klubb som gjør gjenbruk av gammelt gress til nytt system
- Innpass i KG2021 som følge av valg av løsning med gjenbruk

Bærekraftige idrettsanlegg

- Hva er et bærekraftig idrettsanlegg?
- Legger finansieringsmodeller vekt på bærekraft eller byggekostnad?

/ Institutt for bygg- og miljøteknikk / Green Shift in Built Environment

Green Shift in Built Environment

Konta

Hvordan gjennomføres
fremtidens idrettsanlegg?

Hvordan skal vi velge mellom ulike behov?

- ▶ Det finnes begrenset med midler
- ▶ Hvordan kan vi velge mellom ulike typer behov?
  - ▶ Sykkelvei?
  - ▶ Kunstgressbaner?
  - ▶ Idrettshaller?
  - ▶ Danselokaler?
  - ▶ Nærmiljøanlegg?
  - ▶ ...?

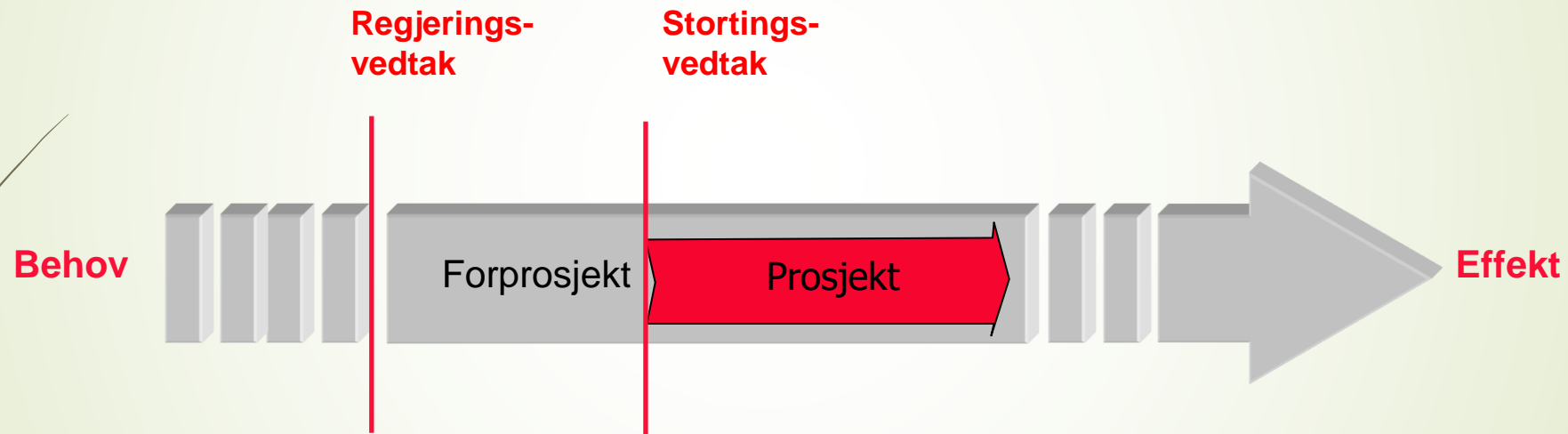

Hvilke kriterier skal vi bruke for å velge mellom ulike behov?

- Byggekostnad?
- Samfunnsøkonomisk lønnsomhet?
- Grad av behov (hvem definerer?)?
- Basert på hvem sin tur det er?

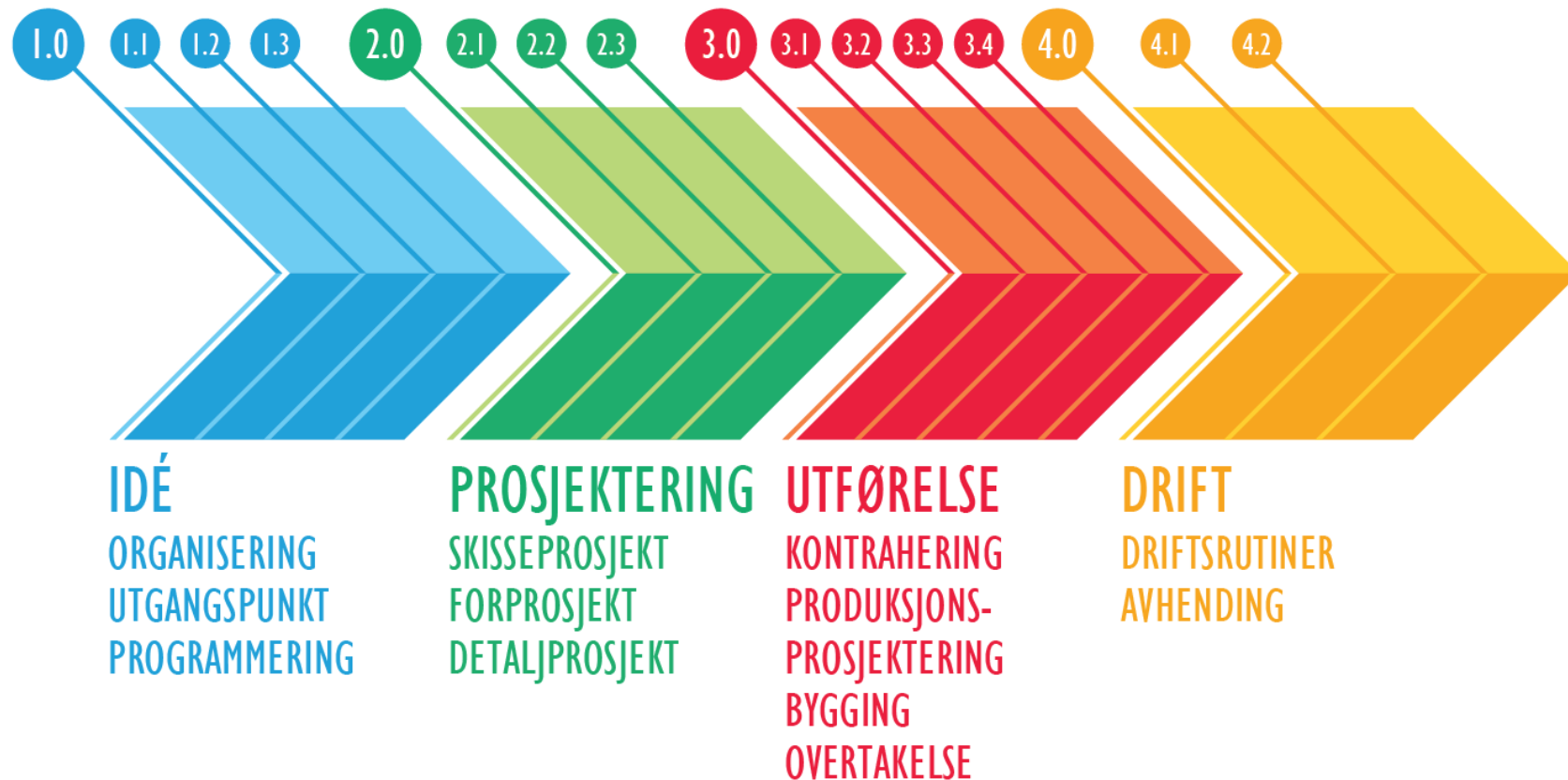
En god prosjektmodell for Idrettsanlegg vil sikre godt begrunnede beslutninger

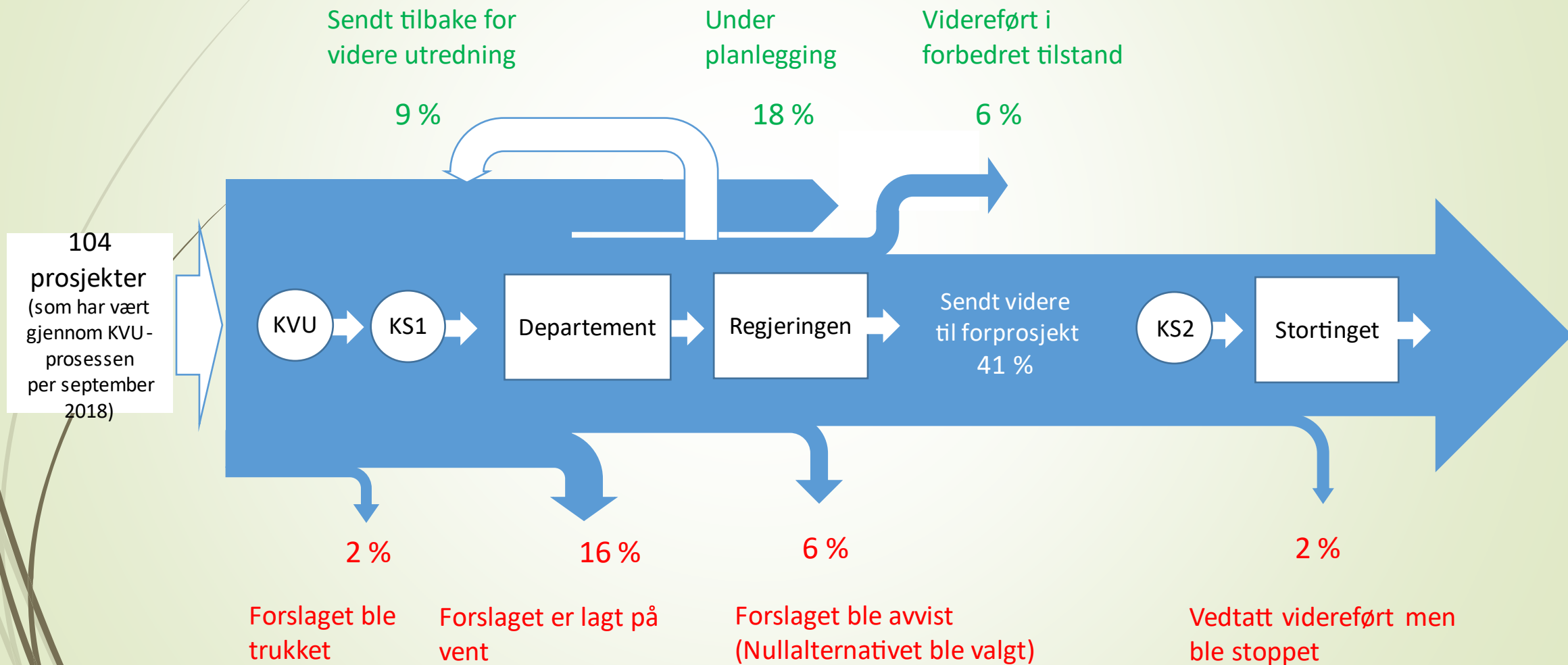
www.ntnu.no/concept

Godeidrettsanlegg.no

Prosjektmodell for idrettsanlegg

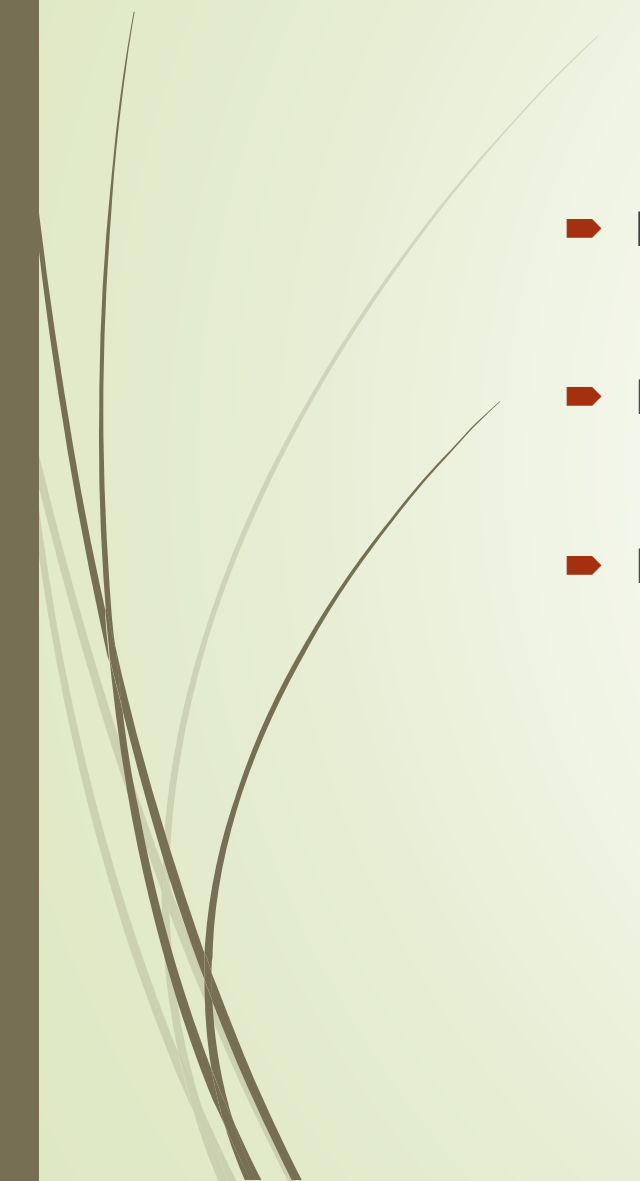
Hva skjer med ideer/prosjekter som startes?

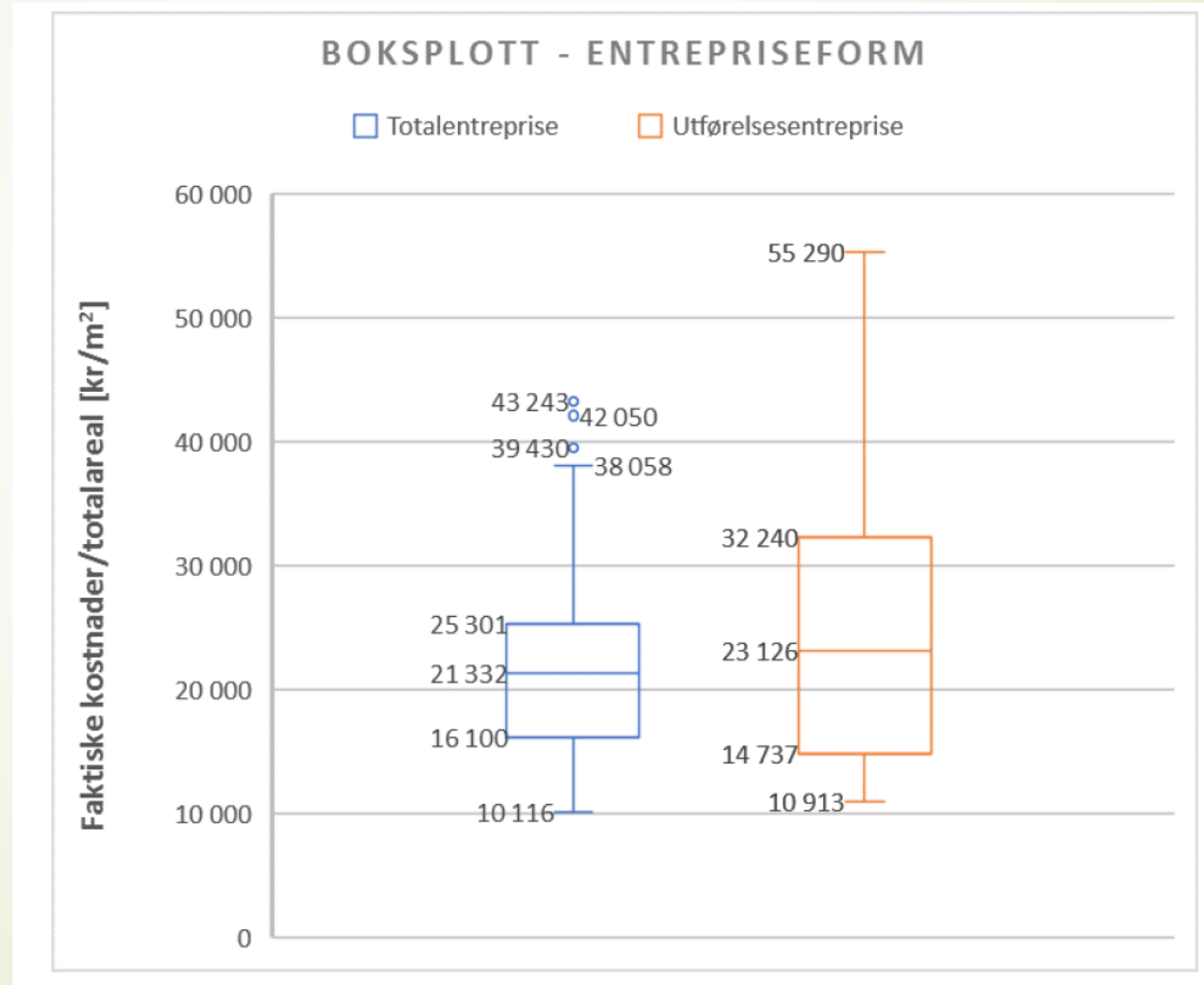

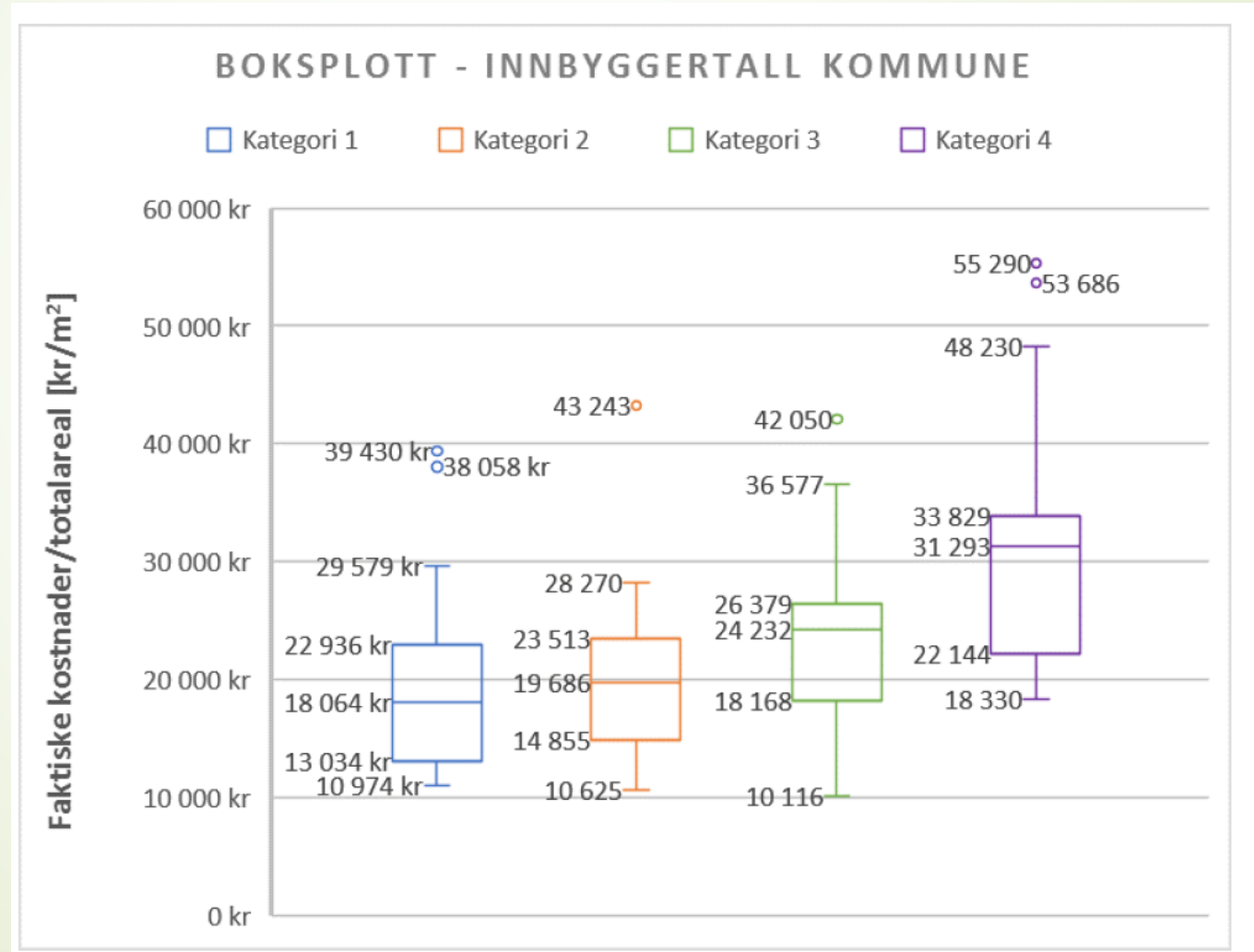
Hva koster et idrettsanlegg?

- Idrettshaller i Norge koster fra 25-150 mill. Hvorfor blir det slik?
  - Kan vi definere noen felles maler for idrettsanlegg?
  - Kan vi utvikle noen standarder?
-

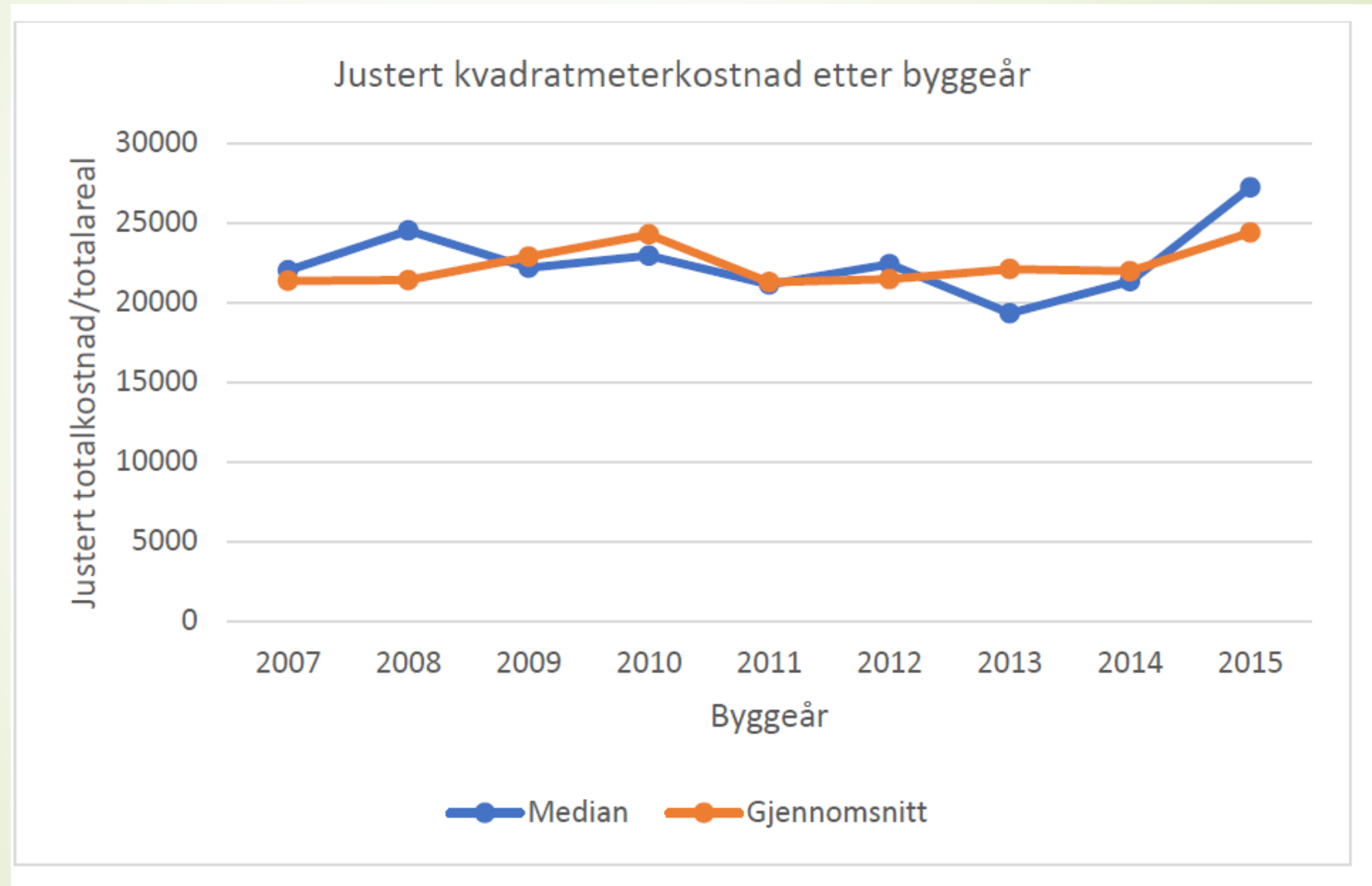
Kostnader varierer med gjennomføringsmodell

Spiller innbyggertall i kommunen noen rolle på kostnaden?

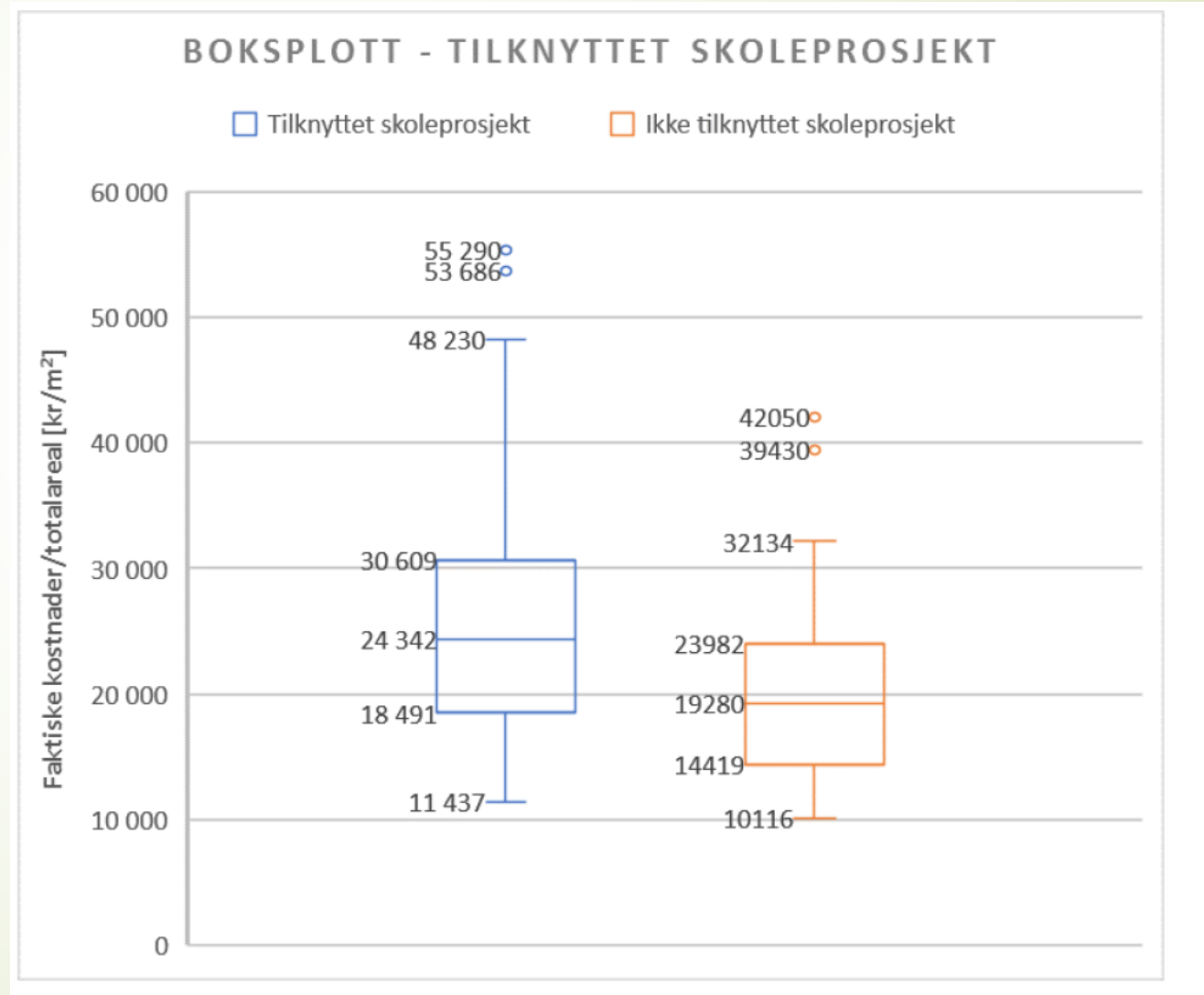

Utvikling over tid?

Forskjell om prosjektet er knyttet til en skole

Hva er et suksessfylt prosjekt? Eksempel på prosjekter?

Resultatmål innfridd
Taktisk vellykket

Ja		
Nei		
	Nei	Ja

Effekt mål nådd
Strategisk vellykket

Hvordan kan vi øke kompetansen
om bærekraftige idrettsanlegg?

Økt kompetanse gjennom forskning og utdanning?

- ▶ Pågående forskningsprosjekter i SIAT:
  - ▶ Kunstgress 2021
  - ▶ Phd på miljøsystemanalyse av kunstgressløsninger
  - ▶ Oppdatering av prosjektmodellen for idrettsanlegg
  - ▶ Mindre oppdrag og rådgivning
- ▶ Kan vi få til en samlet satsing på bærekraftige løsninger for idrettsanlegg?
  - ▶ Norges Forskningsråd?
  - ▶ Offentlige og private aktører?

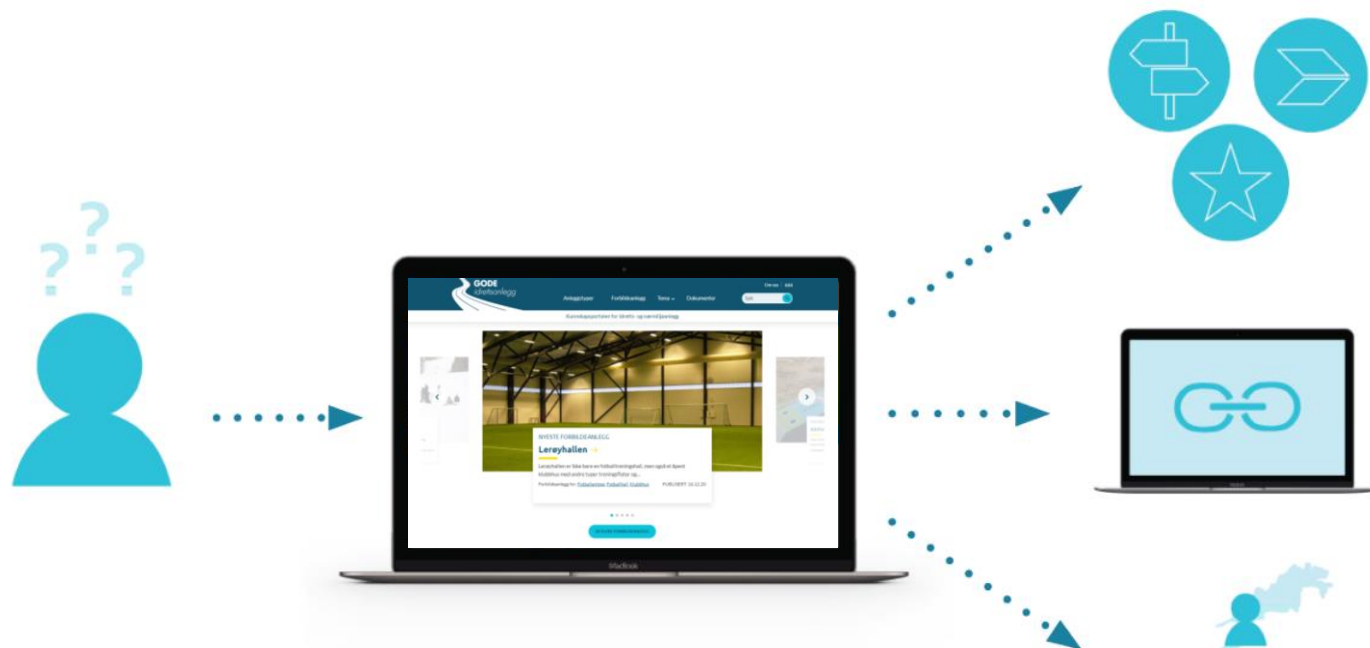

Hvordan formidle kunnskap om bærekraftige idrettsanlegg?

- ▶ Temadager/workshops?
- ▶ Besøke idrettslagene, det er over 11 000 idrettslag
- ▶ Etter og videreutdanning?
- ▶ Samle erfaringer og eksempler i nettsiden godeidrettsanlegg.no

godeidrettsanlegg

Kunnskapsportalen
for idretts- og
nærmiljøanlegg

www.godeidrettsanlegg.no

gja@siat.ntnu.no

[@godeidrettsanlegg](https://www.instagram.com/godeidrettsanlegg)

godeidrettsanlegg.no/info/nyhetsbrev
[Meld deg på vårt månedlige nyhetsbrev her!](#)

Hva finner du på godeidrettsanlegg.no?

- Informasjon om flere enn 100 anleggstyper
- Temasider
  - Finansiering og spillemidler
  - Bruk og behov
  - Miljø og idrett
  - M.fl.
- Veiledere, verktøy og publikasjoner om anlegg for idrett og fysisk aktivitet
- Anlegg til inspirasjon
  - Over 100 inspirerende idretts- og nærmiljøanlegg

Eksempel på anlegg til inspirasjon – fra Rogaland

24.04.15

Bryne Tennisklubb →

Fra kollapset boblehall til ny fast hall

Forbildeanlegg for: [Tennisanlegg](#)

02.09.19

Fjogstad-Hus TurnArena →

Spesialanlegg for turn

Forbildeanlegg for: [Gymnastikk- og turnanlegg](#)

26.02.20

Haugaland Hestesport Arena →

Et unikt samarbeid

Forbildeanlegg for: [Rideanlegg](#)

02.11.18

Håhammaren turvei og bru →

Spektakulær turvei langs Hafrsfjord i Stavanger

Forbildeanlegg for: [Friluftsanlegg](#)

19.08.21

Kuleisen →

Flerbruksanlegg med fokus på konsentrasjon

Forbildeanlegg for: [Skyteanlegg](#)
[Curlinghall](#)

12.08.19

Nye Gamlingen →

Et populært utendørs svømmeanlegg for helårsdrift

Forbildeanlegg for: [Svømmeanlegg](#)

30.05.16

Siddishallen - kampsportanlegg →

Samlokalisering av flere idretter

Forbildeanlegg for: [Vektløfteranlegg og styrkeløftanlegg](#)
[Kampidrettsanlegg](#)

09.02.21

Tasta skatepark →

Nordens største skatepark i betong

Forbildeanlegg for: [Skateboardanlegg](#)

02.06.20

Varhaug idrettspark →

Kanskje Norges ræste idrettsanlegg?

Forbildeanlegg for: [Kunstgressbane](#)
[Idrettshall](#)

30.08.21

Ølen Aktivitetspark →

Eit bidrag til folkehelsa i Ølen

Forbildeanlegg for: [Aktivitetspark](#)

Spørsmål / Kommentarer ?